

یادداشت

ذخایر ارزی مهمات جنگ اقتصادی

کوروش پرویزبان

رئیس پژوهشکده پولی و بانکی

در شرایط عادی، سیاست ارزی را می‌توان با اتکا به شاخص‌ها و داده‌های قابل مشاهده ارزیابی کرد؛ اما زمانی که اقتصاد در شرایط جنگی و تحت فشارهای خارجی قرار دارد، بخشی از متغیرهای تعیین‌کننده سیاست‌گذار ماهیتی محرمانه پیدا می‌کنند. بنابراین قضاوت درباره سیاست ارزی بدون اطلاع از میزان ذخایر، تعهدات ارزی، دسترسی به منابع و محدودیت‌های پیش روی بانک مرکزی، قضاوتی کامل و دقیق نخواهد بود.

رئیس‌کل بانک مرکزی بیش از هر فرد دیگری از وضعیت ذخایر، منابع در دسترس و ملاحظات پشت تصمیمات ارزی اطلاع دارد. از این رو، نمی‌توان صرفاً بر اساس نرخ روزانه دلار یا میزان عرضه ارز در بازار درباره تمام ابعاد سیاست ارزی قضاوت کرد. این نگاه به معنای تأیید بی‌قیدوشرط همه تصمیمات بانک مرکزی نیست؛ بلکه تأکید بر این واقعیت است که سیاست ارزی در شرایط جنگ اقتصادی، تابع مجموعه‌ای از اطلاعات و ملاحظات است که همه آنها در اختیار افکار عمومی قرار ندارد.

ذخایر ارزی بانک مرکزی را در شرایط فعلی می‌توان به مهمات یک کشور در میدان جنگ تشبیه کرد. هیچ کشوری میزان دقیق مهمات خود را اعلام نمی‌کند؛ زیرا اطلاع از حجم آن می‌تواند بخشی از توان دفاعی کشور را آشکار کند. ذخایر ارزی نیز در شرایط فشار خارجی، صرفاً یک عدد اقتصادی نیست؛ بلکه بخشی از ظرفیت راهبردی کشور برای عبور از بحران و تأمین نیازهای ضروری است.

از این منظر، پرسش اینکه «چرا بانک مرکزی ارز بیشتری عرضه نمی‌کند؟» به‌تنهایی معیار مناسبی برای ارزیابی سیاست ارزی نیست. پرسش مهم‌تر این است که سیاست‌گذار چه میزان منابع در اختیار دارد، چه تعهداتی پیش روی اوست، چه افقی برای فشارهای خارجی متصور است و چگونه باید منابع خود را میان نیازهای امروز و آینده تخصیص دهد. در شرایط جنگی، مدیران بانک مرکزی ناچارند منابع را با ملاحظات متفاوت از شرایط عادی مدیریت کنند.

ادامه در صفحه ۲

دفاع رئیس کل از سیاست ارزی در جنگ اقتصادی

به مداخله ارزی ادامه می‌دهیم

اخطار به کارفرمایان خانه نسازید زمین را پس می‌گیریم!

علی نبیان، معاون وزیر راه و شهرسازی با هشدار به مالکان بنگاه‌های اقتصادی و کارفرمایانی که زمین دریافت کرده‌اند اما تاکنون اقدامی برای آغاز ساخت انجام نداده‌اند، تأکید کرد: بر اساس ماده ۱۲ قانون جهش تولید مسکن، در صورتی که زمین در اختیار متقاضی قرار گیرد اما عملیات ساخت در مهلت تعیین شده آغاز نشود، مکلف به بازپس‌گیری زمین هستیم.

نبیان اظهار داشت: در توافق با بنگاه‌های اقتصادی که متقاضی تأمین مسکن برای کارگران خود هستند، ۶ هزار و ۲۲۵ هکتار زمین در ۱۶ استان کشور شناسایی شده که این اراضی برای تأمین مسکن حدود ۱۸۰ هزار نفر در نظر گرفته شده است.

وی ادامه داد: تاکنون یک هزار و ۳۹۹ هکتار از این اراضی در برنامه تأمین زمین قرار گرفته و فرآیند تأمین زمین برای بخشی از نیاز ۱۸۰ هزار نفری انجام شده است. همچنین آماده‌سازی بخشی از این اراضی در حال انجام است و پس از تکمیل آماده‌سازی، باید در سریع‌ترین زمان ممکن وارد مرحله ساخت‌وساز شوند. معاون وزیر راه و شهرسازی با هشدار به مالکان بنگاه‌های اقتصادی و کارفرمایانی که زمین دریافت کرده‌اند اما تاکنون اقدامی برای آغاز ساخت انجام نداده‌اند، تأکید کرد: بر اساس ماده ۱۲ قانون جهش تولید مسکن، در صورتی که زمین در اختیار متقاضی قرار گیرد اما عملیات ساخت در مهلت تعیین شده آغاز نشود، مکلف به بازپس‌گیری زمین هستیم.

پرداخت ۸۰ میلیون دلار خسارت به کشتی‌ها و هواپیماها توسط صنعت بیمه

وزیر امور اقتصادی و دارایی از پرداخت حدود ۸۰ میلیون دلار خسارت از سوی صنعت بیمه برای جبران خسارت‌های واردشده به کشتی‌ها و هواپیماها خبر داد و گفت: حدود ۵۰ هزار میلیارد تومان نیز برای پرداخت خسارت خودروها و منازل مسکونی پرداخت شده است.

سیدعلی مدنی زاده وزیر امور اقتصادی و دارایی با اشاره به اقدامات انجام‌شده در حوزه بیمه برای جبران خسارت‌های واردشده، اظهار کرد: در بخش پرداخت خسارت بیمه‌ای خودروها و منازل مسکونی، حدود ۵۰ هزار میلیارد تومان پرداخت شده است.

وی افزود: برای کشتی‌ها و هواپیماها نیز تاکنون حدود ۸۰ میلیون دلار از سوی صنعت بیمه برای پوشش خسارت‌های واردشده پرداخت شده است. وزیر امور اقتصادی و دارایی همچنین با اشاره به اقدامات دولت برای جبران خسارت‌های واردشده به بنگاه‌ها و اماکن آسیب‌دیده، گفت: در مجموعه دولت و ستاد بازسازی و به‌طور خاص در کارگروه نوسازی، تلاش می‌شود همه ظرفیت‌ها و منابع موجود برای جبران خسارت‌ها جمع شود.

وی تأکید کرد: هدف این است که در حد توان، از بنگاه‌ها و اماکنی که آسیب دیده و متحمل خسارت شده‌اند حمایت شود و کمک‌هایی که کشور می‌تواند برای جبران این خسارت‌ها ارائه کند، محقق شود.

هوش مصنوعی؛ سونامی اشتغال یا آغاز عصر جدید کار؟

هشدار صندوق بین‌المللی پول: پایان شوک، پایان تورم نیست

ذخایر ارزی مهمات جنگ اقتصادی

ادامه یادداشت یک

حفظ توان مداخله در آینده، تأمین کالاهای ضروری و جلوگیری از شکل‌گیری موج‌های هیجانی در بازار ارز، همزمان باید مورد توجه قرار گیرد. با این حال، مدیریت بازار ارز فقط به عرضه و تقاضای دلار محدود نیست. بخش مهمی از نرخ ارز در ذهن فعال اقتصادی و در قیمت کالاهای شکل می‌گیرد؛ بخشی که می‌توان آن را «دلار مستتر» در اقتصاد نامید.

وقتی یک کالای وارداتی در بازار داخلی با فاصله زیادی از قیمت جهانی معامله می‌شود، قیمت آن می‌تواند به‌طور غیرمستقیم نرخ ارز بالاتری را به ذهن مصرف‌کننده و فعال اقتصادی القا کند. برای نمونه، اگر یک خودروی ۶۰ هزار دلاری در ایران ۱۵۰ میلیارد تومان قیمت داشته باشد، تقسیم قیمت ربالی بر قیمت دلاری، نرخ ضمنی بسیار بالاتری از نرخ جاری ارز ایجاد می‌کند. فعال اقتصادی نیز ممکن است محاسبات خود را بر اساس همین نرخ انجام دهد.

اینجاست که «مدیریت انتظارات» معنای عملی پیدا می‌کند. برای کاهش فشار ارزی، فقط نباید به دنبال کاهش قیمت دلار در بازار بود؛ باید نرخ دلار مستتر در قیمت کالاهای و در محاسبات ذهنی فعالان اقتصادی نیز کاهش یابد.

برای این کار لزوماً نیازی به مصرف ذخایر بانک مرکزی نیست. اگر بخش خصوصی بتواند با منابع ارزی خارج از کشور و با منشأ ارز شفاف اقدام به واردات کند، می‌توان سیگنال قیمتی متفاوتی به بازار ارسال کرد. برای مثال، ورود ۵۰ دستگاه لندکروز شاید از نظر تعداد رقم بزرگی نباشد، اما اگر همین واردات محدود باعث شود قیمت یک خودروی ۱۵۰ میلیارد تومانی به حدود ۳۰ میلیارد تومان برسد، اثر روانی آن می‌تواند بسیار فراتر از حجم واردات باشد.

پیام چنین اقدامی برای بازار روشن است: قیمت فعلی الزاماً تنها قیمت ممکن نیست و با افزایش عرضه و ایجاد رقابت می‌توان بخشی از حباب قیمتی را شکست. البته شرط اساسی این سیاست، شفافیت منشأ ارز است. واردکننده نباید برای تأمین ارز، فشار مضاعفی بر بازار داخلی ایجاد کند. منابع ارزی خارج از کشور، درآمدهای صادراتی یا سایر منابع مشروع و قابل احراز می‌توانند مبنای واردات قرار گیرند.

این رویکرد به خودرو محدود نیست. موبایل، کالاهای دیجیتال و سایر کالاهای وارداتی نیز در شکل‌گیری انتظارات ارزی نقش دارند. هرچا فاصله قیمت داخلی و جهانی بیش از حد باشد، این فاصله می‌تواند نرخ ارز بالاتری را در ذهن فعال اقتصادی تثبیت کند. بنابراین مدیریت انتظارات نباید صرفاً به اطلاع‌رسانی و توصیه‌های روانی محدود شود؛ بازار زمانی انتظارات خود را اصلاح می‌کند که نشانه‌های واقعی دریافت کند.

در نهایت، ارزیابی سیاست ارزی بانک مرکزی باید با در نظر گرفتن همه متغیرهای در دسترس و محدودیت‌های اطلاعاتی انجام شود. در شرایط جنگ اقتصادی، ذخایر ارزی همانند مهمات جنگی است؛ باید از آن استفاده کرد، اما نحوه استفاده از آن اهمیت دارد. هدف فقط کاهش نرخ ارز در یک مقطع کوتاه نیست؛ حفظ توان سیاست‌گذار برای مدیریت بازار در ادامه مسیر نیز اهمیت دارد. از این رو، برای کاهش فشار بازار ارز، تنها نباید به میزان دلار عرضه‌شده نگاه کرد. بخشی از راه‌حل در شکستن «دلار مستتر» در قیمت کالاهای و بخشی دیگر در تغییر محاسبات ذهنی فعالان اقتصادی است. دلار را فقط در بازار نشکنیم؛ نرخ دلار را در قیمت کالاهای و ذهن فعال اقتصادی نیز پایین بیاوریم. این مسیر می‌تواند به بانک مرکزی اجازه دهد ضمن صیانت از ذخایر ارزی، از ظرفیت تجارت و بخش خصوصی برای مدیریت انتظارات و کاهش فشار روانی بازار استفاده کند.

به مداخله ارزی ادامه می‌دهیم

● همتی: اقتصاد ایران تسلیم فشارها نمی‌شود

رئیس کل بانک مرکزی خطاب به وزیر خزانه‌داری آمریکا اظهار کرد: ۵ روز بیشتر تا مهلت اعلامی شما برای نابودی اقتصاد ایران باقی نمانده و مطمئن باشید این اتفاق هیچوقت نخواهد افتاد. عبدالناصر همتی با بیان اینکه بانک مرکزی برای سناریوهای مختلف اقتصادی، برنامه‌های متفاوتی در نظر گرفته است، گفت: اکنون حدود ۶ ماه از ابتدای سال و بیش از دو ماه و نیم از آغاز فشارهای اقتصادی شدیدتر گذشته است اما کشور همچنان محکم ایستاده و تأمین معیشت، دارو و کالاهای ضروری با سرعت و قدرت در حال انجام است. وی با اشاره به فشارهای ناشی از جنگ اقتصادی و تحرکات رسانه‌ای و روانی دشمن، افزود: دشمنان نیز بیکار ننشسته‌اند و از ابزارهایی مانند تبلیغات و جنگ روانی استفاده می‌کنند؛ بنابراین در چنین شرایطی باید در داخل نیز با اتحاد و توضیح شفاف به مردم، اجازه ندهیم التهاب سیاسی به بی‌ثباتی اقتصادی تبدیل شود. وی خطاب به مردم گفت: مشکلات و فشارهایی که در زندگی مردم وجود دارد را درک می‌کنیم و نسبت به آنها نگران هستیم و تلاش می‌کنیم این فشارها را به حداقل برسانیم. همتی ابراز امیدواری کرد با ادامه تلاش بانک مرکزی و سایر بخش‌های اقتصادی دولت، در آینده نزدیک بتوان خبرهای بهتری از کاهش فشارهای اقتصادی به مردم ارائه کرد.

می‌کند تا بانک‌ها ملزم به پرداخت اصل و فرع آن باشند.

بنگاه‌داری بانک‌ها خط قرمز بانک مرکزی

همتی درباره خروج بانک‌ها از بنگاه‌داری نیز گفت: سامانه ثبت دارایی بانک‌ها راه‌اندازی شده و بر اساس قانون، بانک‌ها برای تعیین تکلیف اموال و دارایی‌های مازاد خود حداکثر ۹ ماه فرصت دارند و در صورت اقدام نکردن، دارایی‌های مازاد آنها از مسیر تعیین‌شده مدیریت خواهد شد. همتی با تأکید بر اینکه بانک مرکزی با اصل بنگاه‌سازی مخالف نیست، گفت: بانک‌ها می‌توانند بنگاه‌سازی کنند، اما بنگاه‌داری خط قرمز بانک مرکزی است و باید به طور جدی با آن برخورد شود.

تأمین ارز در روزهای فشارهای اقتصادی

همتی با اشاره به روند تأمین ارز کشور، گفت: با وجود فشارهای اقتصادی، روند تأمین ارز امسال مناسب بوده و امسال با وجود کاهش ۱۲ درصدی تأمین ارز، در بخش کالاهای اساسی کاهش نداشتیم و تأمین ارز دارو نیز ۳۰ درصد افزایش یافته است.

رئیس کل بانک مرکزی با بیان اینکه تأمین ارز کالاهای به صورت روزانه ادامه دارد، اظهار کرد: التهاب ایجادشده در بازار موجب شد قیمت ارز افزایش پیدا کند اما بانک مرکزی برای چنین شرایطی از قبل «تابع واکنش» طراحی کرده بود و بلافاصله پس از تشدید فشارها، مدیریت بازار ارز را در دستور کار قرار داد.

عرضه ارز را ادامه خواهیم داد

همتی با اشاره به برنامه بانک مرکزی برای عرضه ارز در بازار رسمی، گفت: بانک مرکزی اعلام کرد که در مجموع قصد دارد ۲ میلیارد دلار ارز عرضه کند که در مرحله نخست یک میلیارد دلار در نظر گرفته شد و این ارز برای

مدیریت بازار داخلی تأمین و عرضه شده است. بانک مرکزی این ارز را عرضه کرده و همچنان به صورت روزانه عرضه ادامه دارد و تا زمانی که احساس شود این اقدام ضروری است، آن را ادامه خواهیم داد. رقم ۲ میلیارد دلار اعلام‌شده برای مداخله ارزی، سقف منابع موجود بانک مرکزی نیست و در صورت ضرورت می‌تواند افزایش یابد. وی تأکید کرد: اگر ردم برای پوشش نگرانی‌های خود نیاز به خرید ارز دارند، بانک مرکزی تلاش می‌کند این نیاز در بازار رسمی تأمین شود تا مردم برای خرید ارز به بازارهای غیررسمی و فعالیت‌های خارج از چارچوب مراجعه نکنند. رئیس کل بانک مرکزی تأکید کرد: هدف از این مداخله، مدیریت نوسانات و ایجاد ثبات است تا نااطمینانی سیاسی یا ناآرامی‌های ناشی از تبلیغات، به نااطمینانی و ناترازی اقتصادی بلندمدت تبدیل نشود.

ثبات نسبی بازار ارز کف‌سازی نیست

وی با اشاره به روند بازار ارز پس از ورود بانک مرکزی، گفت: از زمان ورود بانک مرکزی، بازار مدتی مقاومت کرد، اما در دو سه روز اخیر به ثبات نسبی رسیده است؛ البته این ثبات نسبی به معنای کف‌سازی قیمتی نیست. وی با اشاره به تجربه مداخلات ارزی در گذشته اظهار کرد: در مهرماه ۱۳۹۷، زمانی که قیمت ارز در بازار به حدود ۲۰ هزار تومان رسید، بانک مرکزی مداخله کرد و ارز را با نرخ حدود ۱۹ هزار و ۵۰۰ تومان عرضه کرد و پس از آن قیمت به محدوده ۱۰ تا ۱۱ هزار تومان کاهش یافت.

همتی تأکید کرد: مداخله درست این است که بانک مرکزی در حاشیه بازار وارد شود، از ایجاد رانت جلوگیری کند و زمینه کاهش نوسانات و بازگشت نرخ ارز را فراهم کند؛ این تجربه در چند دوره انجام شده و نتایج آن نیز مورد بررسی قرار گرفته است.

کوتاه از جهان

پکن، طلایی‌تر از همیشه

بانک مرکزی چین در حالی که قیمت جهانی طلا در ماه سپتامبر بیش از ۶ درصد کاهش یافت، همچنان به افزایش ذخایر طلای خود ادامه داد؛ اقدامی که نشان می‌دهد پکن همچنان طلا را بخش مهمی از راهبرد مدیریت ذخایر ارزی خود می‌داند. بر اساس داده‌های بانک مرکزی چین، ذخایر طلای این کشور در سپتامبر ۷۴۰ هزار اونس افزایش یافت و روند خرید طلا برای بیست‌وسومین ماه متوالی ادامه پیدا کرد. چین یکی از بزرگ‌ترین خریداران رسمی طلا در جهان است و در ماه‌های اخیر با کاهش قیمت‌ها، خریدهای خود را تقویت کرده است.

قیمت طلا در سپتامبر به محدوده ۴ هزار دلار در هر اونس نزدیک شد. با این حال، تقاضای بانک‌های مرکزی همچنان بالاست. نظرسنجی شورای جهانی طلا از ۷۴ بانک مرکزی نشان می‌دهد ۴۵ درصد آنها قصد دارند طی ۱۲ ماه آینده ذخایر طلای خود را افزایش دهند؛ سهمی که از آغاز این نظرسنجی در سال ۲۰۱۸ تاکنون بی‌سابقه بوده است.

آرامکو و طلوع عصر گاز

آرامکو با رشد چشمگیر تولید گاز عربستان، در حال بررسی گزینه‌های خود برای مدیریت مازاد احتمالی گاز است؛ مازادی که می‌تواند ریاض را برای نخستین بار به یکی از صادرکنندگان مهم گاز در منطقه تبدیل کند. تولید میدان عظیم جفوره که توسعه آن از سال ۲۰۲۰ آغاز شد، از سال گذشته شروع شده و انتظار می‌رود فاز دوم آن تا ۲۰۳۰ به بهره‌برداری برسد. آرامکو پیش‌بینی کرده تولید گازش تا پایان دهه حدود ۸۰ درصد افزایش یابد.

برآورد مؤسسه مشاوه و تحقیقات انرژی وود مکنزی نشان می‌دهد تولید سالانه گاز عربستان می‌تواند به ۱۸۰ میلیارد مترمکعب برسد و حدود ۵۰ میلیارد مترمکعب مازاد ایجاد کند. توسعه هوش مصنوعی و مراکز داده بخشی از این گاز را در داخل مصرف خواهد کرد، اما احتمالا کافی نیست.

آرامکو اکنون میان صادرات گاز طبیعی مایع‌شده و بازطراحی ساختار کسب‌وکار گاز در قالب «پروژه گاما» مردد است؛ تصمیمی که می‌تواند بازار گاز منطقه را تحت تأثیر قرار دهد.

بازگشت هند به سیاست انقباضی

بانک مرکزی هند پس از حدود چهار سال، بار دیگر نرخ بهره را افزایش داد تا با موج تازه فشارهای تورمی ناشی از افزایش قیمت نفت و مواد غذایی مقابله کند.

این بانک نرخ بهره سیاستی خود را با ۲۵ واحد پایه افزایش به ۵.۵ درصد رساند؛ نخستین افزایش از سال ۲۰۲۳! هم‌زمان، موضع سیاست پولی از «خنثی» به «انقباض تدریجی» تغییر کرد؛ سیگنالی که احتمال افزایش‌های بیشتر نرخ بهره را در ماه‌های آینده منتفی نمی‌کند.

تورم مصرف‌کننده هند در ماه اوت به ۴.۸۲ درصد رسید و برای سومین ماه متوالی بالاتر از هدف ۴ درصدی بانک مرکزی قرار گرفت. این نهاد اکنون متوسط تورم سال مالی جاری را ۵.۲ درصد پیش‌بینی می‌کند. افزایش قیمت نفت، به‌دلیل وابستگی بالای هند به واردات انرژی، یکی از مهم‌ترین نگرانی‌های این بانک است. با وجود این فشارها، اقتصاد هند همچنان قدرتمند است و بانک مرکزی پیش‌بینی رشد اقتصادی سال مالی جاری را از ۶.۷ به ۷.۱ درصد افزایش داده است.

هشدار صندوق بین‌المللی پول:

پایان شوک، پایان تورم نیست

■ فقرا؛ قربانی اصلی شوک‌های قیمتی

بر اساس برآورد IMF، در فاصله سال‌های ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۴ حدود ۲۳ میلیون نفر بیشتر از آنچه پیش‌تر برآورد شده بود، به فقر شدید سقوط کرده‌اند. این موضوع نشان می‌دهد که بحران‌های هزینه زندگی تنها مسئله‌ای مربوط به شاخص‌های تورم نیستند و می‌توانند دستاوردهای چندین ساله در زمینه کاهش فقر را نیز تحت تأثیر قرار دهند.

و حفظ ثبات مالی و قیمتی تعادل برقرار کنند.

حمایت هدفمند، نه یارانه همگانی

صندوق در مواجهه با بحران هزینه زندگی، پرداخت‌های نقدی موقت و هدفمند به خانوارهای آسیب‌پذیر را نسبت به یارانه‌های گسترده و کنترل قیمت‌ها مؤثرتر می‌داند.

دلیل این توصیه آن است که یارانه‌های عمومی بخش بزرگی از منابع دولت را مصرف می‌کنند، اما الزامات بیشترین حمایت را به فقیرترین خانوارها نمی‌رسانند. در جریان بحران انرژی اروپا در سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳، کمتر از ۲۰ سنت از هر یورو هزینه‌شده برای پایین نگه داشتن قیمت انرژی به پنجم پایین درآمدی خانوارها رسید. از نگاه IMF، حمایت هدفمند می‌تواند با هزینه مالی کمتر، فشار بحران را بر گروه‌های آسیب‌پذیر کاهش دهد، در حالی که قیمت‌ها همچنان سیگنال لازم را به مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان منتقل می‌کنند.

یک هشدار برای اقتصاد جهانی

اهمیت گزارش تازه IMF در این است که بحران هزینه زندگی را نه یک اتفاق موقتی، بلکه بخشی از محیط اقتصادی جدید و پرریسک جهان می‌بیند. تکرار شوک‌های انرژی، غذا، جنگ و آب‌وهوا می‌تواند همزمان سه فشار ایجاد کند؛ تورم بالاتر، فقر بیشتر و فضای مالی محدودتر برای دولت‌ها.

جنگ اوکراین و درگیری‌های خاورمیانه، اختلال در عرضه انرژی و افزایش هزینه حمل‌ونقل و تولید، فشار قابل‌توجهی بر اقتصاد جهانی وارد کرده‌اند. این فشار در بازار فرآورده‌های نفتی نیز آشکار شده است. بر اساس اعلام IMF، قیمت فرآورده‌هایی مانند گازوئیل، بنزین و سوخت هواپیما در مقطعی ۶۰ تا ۹۷ درصد بالاتر از سطح پیش از درگیری قرار گرفته‌اند؛ مسئله‌ای که اهمیت ظرفیت پالایش و اختلالات زنجیره عرضه را در انتقال شوک انرژی به خانوارها و بنگاه‌ها نشان می‌دهد.

چرا بانک‌های مرکزی نگران‌اند؟

ماندگار شدن انتظارات تورمی، کار بانک‌های مرکزی را دشوارتر می‌کند. اگر مردم و شرکت‌ها تصور کنند افزایش قیمت‌ها ادامه خواهد داشت، حتی با کاهش قیمت نفت یا مواد غذایی نیز ممکن است تورم به‌سرعت به سطح قبلی بازنگردد.

در چنین شرایطی، بانک‌های مرکزی ممکن است برای مهار انتظارات تورمی، نرخ‌های بهره را برای مدت طولانی‌تری بالا نگه دارند. این سیاست اگرچه می‌تواند به کاهش فشار تورمی کمک کند، اما هزینه آن کاهش سرمایه‌گذاری، افزایش هزینه تأمین مالی و کند شدن رشد اقتصادی است. IMF پیش‌تر نیز تأکید کرده بود که در مواجهه با شوک‌های غذا و انرژی، سیاست‌گذاران باید میان حمایت از خانوارها

صندوق بین‌المللی پول هشدار داده است که جهش‌های شدید قیمت غذا و انرژی دیگر صرفاً شوک‌هایی کوتاه‌مدت به اقتصاد جهانی نیستند؛ این بحران‌ها می‌توانند برای سال‌ها انتظارات تورمی را بالا نگه دارند، قدرت خرید خانوارها را کاهش دهند و روند کاهش فقر را معکوس کنند. یافته‌های تازه صندوق نشان می‌دهد که پیامدهای بحران‌های هزینه زندگی حتی پس از فروکش کردن موج اولیه افزایش قیمت‌ها نیز ادامه پیدا می‌کند. تحلیل تازه IMF که در آستانه انتشار چشم‌انداز اقتصادی جهان در ماه اکتبر منتشر شده، بر یک تفاوت مهم میان «افزایش قیمت» و «انتظارات تورمی» تأکید دارد. هنگامی که قیمت مواد غذایی، انرژی و سایر کالاهای ضروری به‌سرعت افزایش می‌یابد، خانوارها و بنگاه‌ها فقط با تورم جاری مواجه نمی‌شوند، بلکه انتظار دارند قیمت‌ها در آینده نیز افزایش پیدا کنند.

همین انتظارات می‌تواند به یکی از عوامل ماندگاری تورم تبدیل شود. خانوارها ممکن است خریدهای خود را جلو بیندازند، کارگران برای جبران کاهش قدرت خرید، دستمزد بیشتری مطالبه کنند و بنگاه‌ها نیز با پیش‌بینی افزایش هزینه‌ها، قیمت محصولات خود را زودتر بالا ببرند. در نتیجه، یک شوک اولیه در قیمت انرژی یا مواد غذایی می‌تواند به افزایش گسترده‌تر قیمت‌ها سرایت کند.

صندوق بین‌المللی پول می‌گوید پس از آغاز بحران، قیمت کالاهای ضروری معمولاً بیش از یک سال نسبت به سایر کالاهای افزایش می‌یابد و در سطح بالاتری باقی می‌ماند. هم‌زمان، دستمزد واقعی و قدرت خرید نیز برای مدتی طولانی‌تر از سطح پیش از بحران پایین می‌ماند.

باز هم پای نفت در میان است

یکی از مهم‌ترین یافته‌های صندوق، اثر نامتناسب این بحران‌ها بر خانوارهای کم‌درآمد است. خانوارهای فقیر سهم بیشتری از درآمد خود را صرف غذا و انرژی می‌کنند؛ بنابراین زمانی که قیمت این دو گروه افزایش می‌یابد، امکان کمتری برای کاهش مصرف یا جایگزین کردن آنها با کالاهای ارزان‌تر دارند. این مسئله برای اقتصادهای کم‌درآمد و واردکننده انرژی جدی‌تر است؛ کشورهایی که هم‌زمان با افزایش قیمت جهانی نفت و مواد غذایی، با محدودیت منابع ارزی و فضای مالی دولت نیز مواجه‌اند.

جنگ و انرژی؛ موتور جدید شوک تورمی

IMF افزایش قیمت غذا و انرژی را در سال‌های اخیر تا حد زیادی به مجموعه‌ای از شوک‌های عرضه و تنش‌های ژئوپلیتیکی مرتبط می‌داند.

هوش مصنوعی؛ سونامی اشتغال یا آغاز عصر جدید کار؟

با این حال، استخدام نیروهای تازه‌کار در برخی مشاغل فناوری کاهش یافته است. هوش مصنوعی اکنون می‌تواند بسیاری از کارهای تکراری و ابتدایی را که پیش‌تر به کارکنان جوان سپرده می‌شد، انجام دهد.

اما حتی این روند نیز فقط به هوش مصنوعی مربوط نیست؛ افزایش تعداد فارغ‌التحصیلان، نرخ‌های بهره بالا و گسترش دورکاری نیز بر بازار کار تأثیر گذاشته‌اند. از سوی دیگر، هوش مصنوعی می‌تواند مشاغل تازه‌ای ایجاد کند؛ از مهندسان مراکز داده و متخصصان فناوری گرفته تا فرصت‌های جدید در حوزه‌های سلامت، آموزش و خدمات.

اقتصاددانان هشدار می‌دهند بزرگ‌ترین خطر ممکن است نه بیکاری گسترده، بلکه افزایش شکاف درآمدی باشد؛ جایی که بهره‌وری و سود حاصل از هوش مصنوعی عمدتاً به شرکت‌های بزرگ و گروه کوچکی از نیروی کار برسد.

سیلیکون‌ولی از موجی می‌گوید که می‌تواند میلیون‌ها شغل را از بین ببرد؛ اقتصاددانان اما می‌گویند هنوز برای اعلام «پایان عصر اشتغال» خیلی زود است.

هوش مصنوعی در حال ورود به دفاتر، کارخانه‌ها و کسب‌وکارهاست؛ اما پرسش بزرگ اقتصاد جهان این است که این فناوری در نهایت شغل می‌سازد یا شغل می‌سوزاند؟

نگرانی‌ها زمانی جدی‌تر شد که داریو آمودی، مدیرعامل آنتروپیک، هشدار داد هوش مصنوعی می‌تواند تا سال ۲۰۳۰ حدود نیمی از مشاغل اداری و تخصصی سطح پایه را حذف کند. بیل گیتس، بنیان‌گذار مایکروسافت، نیز هشدار داده که بدون سیاست‌گذاری مناسب، تعداد مشاغل در آینده می‌تواند به‌مراتب کمتر از امروز باشد. اما اقتصاددانان هنوز زنگ خطر را به صدا درنیاورده‌اند. کریستوفر پیساردیس، اقتصاددان برنده نوبل، یادآوری می‌کند که پیش‌بینی‌های آخال‌زمانی درباره فناوری موضوع تازه‌ای نیست. از رایانه و ربات گرفته تا اتوماسیون صنعتی، بارها تصور شده بود فناوری میلیون‌ها شغل را نابود خواهد کرد؛ اما بازار کار در نهایت خود را با تغییرات وفق داده است. آمارهای جدید نیز فعلاً از یک بحران گسترده خبر نمی‌دهند. بررسی سازمان همکاری و توسعه اقتصادی نشان می‌دهد از میان شرکت‌هایی که از هوش مصنوعی استفاده می‌کنند، تنها ۱۰ درصد تعداد کارکنان خود را کاهش داده‌اند و فقط یک درصد گفته‌اند که هوش مصنوعی دلیل اصلی این کاهش بوده است.

پشت پرده گرانی‌های بازار لوازم خانگی

بازار لوازم خانگی در حالی روزهای دشواری را پشت سر می‌گذارد که افزایش هزینه‌های تولید و حمل‌ونقل از یک سو و کاهش قدرت خرید خانوارها از سوی دیگر، فاصله میان قیمت کالا و توان خرید مصرف‌کنندگان را بیشتر کرده است. در چنین شرایطی، خرید بسیاری از کالاهای بادوام برای خانوارها به تصمیمی سنگین و قابل‌تعویق تبدیل شده و هم‌زمان تولیدکنندگان نیز با کاهش تقاضا و افزایش هزینه‌های تمام‌شده روبه‌رو هستند؛ وضعیتی که به گفته کارشناسان، در صورت تداوم می‌تواند به تشدید رکود و حتی تعطیلی برخی واحدهای تولیدی منجر شود.

احسان فدایی، کارشناس صنعت لوازم خانگی در گفتگویی با تازه‌های اقتصاد؛ با اشاره به شرایط فعلی بازار، افزایش قیمت‌ها را نتیجه مجموعه‌ای از عوامل دانست و گفت: وقتی اقتصاد وارد دوره رکود می‌شود، اولین اتفاقی که در بازار لوازم خانگی رخ می‌دهد، کاهش تقاضاست. مردم در شرایط کاهش قدرت خرید، خرید کالاهای بادوام را به تعویق می‌اندازند و همین موضوع مستقیماً روی تولیدکننده اثر می‌گذارد.

به گفته وی، این روزها مشکل تولیدکنندگان و فعالان این صنعت تنها کاهش فروش نیست، بلکه هم‌زمان هزینه‌های تولید نیز افزایش یافته است.

فدایی ادامه داد: بخش قابل‌توجهی از هزینه‌های یک واحد تولیدی، ثابت است و زمانی که حجم تولید کاهش پیدا می‌کند، این هزینه‌ها باید روی تعداد کمتری از کالاها سرشکن شود؛ بنابراین قیمت تمام‌شده هر محصول افزایش می‌یابد.

وی افزود: با شروع جنگ و استمرار وضعیت نه جنگ نه صلح، هزینه مواد اولیه، انرژی، حمل‌ونقل و سایر نهاده‌های تولید با شیب بیشتری افزایش پیدا کرده و در بخش حمل‌ونقل نیز شرایط متفاوتی نسبت به گذشته ایجاد شده است. اکنون هزینه حمل یک کانتینر که در مقطعی حدود ۲ هزار دلار بود، به حدود ۲۲ هزار دلار رسیده است؛ افزایشی که طبیعتاً نمی‌تواند بدون اثرگذاری بر قیمت نهایی کالا باقی بماند.

وقتی رکود و گرانی هم‌زمان می‌شوند

فدایی همچنین اظهار کرد: بازار لوازم خانگی اکنون در شرایطی قرار گرفته که تولیدکننده از یک طرف با افزایش هزینه‌ها و از طرف دیگر با کاهش تقاضا مواجه است. در چنین شرایطی، طبیعی است که قیمت کالا افزایش پیدا کند.

این کارشناس صنعت لوازم خانگی تاکید کرد: ادامه این روند می‌تواند بخشی از مصرف‌کنندگان را به سمت تعمیر لوازم موجود، خرید کالاهای دست‌دوم یا انتخاب کالاهای موجود در انبار با قیمت مناسب‌تر سوق دهد. در واقع، هرچه فاصله قیمت کالا با قدرت خرید خانوار بیشتر شود، رفتار مصرف‌کننده نیز بیشتر به سمت به‌تعویق انداختن خرید یا استفاده مجدد از کالای قبلی تغییر می‌کند.

ماجرای ارائه ۱۷۰۰ مجوز تولید لوازم خانگی

فدایی در ادامه صحبت‌های خود به یکی دیگر از

مسائل مهم بازار یعنی سیاست واردات پرداخت و گفت: بررسی وضعیت امروز صنعت لوازم خانگی بدون توجه به سیاست‌های وارداتی امکان‌پذیر نیست. ممنوعیت واردات در سالیان گذشته نه‌تنها نتوانسته تمام اهداف مورد انتظار برای حمایت از تولید داخلی را محقق کند؛ بلکه در مواردی خود به ایجاد مشکلاتی برای صنعت نیز منجر شده است.

فدایی با انتقاد از محدودیت‌های وارداتی گفت: سیاست ممنوعیت واردات باید مورد بازنگری قرار گیرد. حمایت از تولید داخلی الزاماً به معنای بستن کامل مسیر واردات نیست و می‌توان میان تولید داخلی و واردات رسمی، شفاف و ضابطه‌مند توازن ایجاد کرد.

وی در همین زمینه به دوره دولت سیزدهم اشاره کرد و گفت: در آن دوره حدود ۱۷۰۰ مجوز برای فعالیت واحدهای مستقل لوازم خانگی صادر شد. این در حالیست که این تعداد در کشورهای منطقه حدود ۱۲ تا ۱۵ مورد است.

فدایی ادامه داد: بخش قابل‌توجهی از این واحدها از نظر مقیاس اقتصادی یا میزان تولید، شرایط لازم برای رقابت پایدار را نداشتند، اما در عین حال از منابع محدود ارزی و مواد اولیه استفاده می‌کردند.

این کارشناس صنعت لوازم خانگی تاکید کرد: مسئله اصلی، صرفاً تعداد واحدهای تولیدی نیست، بلکه باید دید این واحدها تا چه اندازه توان تولید اقتصادی، رقابت‌پذیری و حضور پایدار در بازار را دارند. سیاست صنعتی باید به سمت حمایت از تولیدکننده‌ای حرکت کند که بتواند با افزایش بهره‌وری، کیفیت و مقیاس تولید، سهم خود را در بازار حفظ کند.

ماجرای واردات برندهای کره‌ای چه بود؟

فدایی در بخش دیگری از صحبت‌های خود درباره اخبار اخیر مربوط به احتمال آزاد شدن واردات برخی برندهای خارجی، به‌ویژه برندهای کره‌ای مانند ال‌جی و سامسونگ، توضیح داد که این خبر نباید به معنای بازگشایی رسمی

واردات این برندها از مسیر شرکت‌های اصلی تلقی شود. به گفته وی، آنچه در اخبار اخیر مطرح شد بیشتر به موضوع واردات از مسیرهایی مانند کولبری و ملوانی مربوط بوده و با بازگشت رسمی شرکت‌های صاحب‌برند به بازار ایران تفاوت دارد. بنابراین، میان «ورود کالا از مسیرهای موردی و مرزی» و «فعالیت رسمی یک برند از طریق نمایندگی و شبکه قانونی واردات و خدمات پس از فروش» باید تفکیک قائل شد.

وی تاکید کرد: اگر قرار است واردات لوازم خانگی دوباره در دستور کار قرار گیرد، بهتر است این اتفاق از مسیر رسمی و شفاف انجام شود؛ یعنی شرکت واردکننده مشخص باشد، کالا قابل‌رهگیری باشد و خدمات پس از فروش نیز مسئول مشخصی داشته باشد.

واردات رسمی؛ گزینه‌ای برای حمایت

این فعال صنعت لوازم خانگی همچنین عنوان کرد: واردات رسمی و ضابطه‌مند می‌تواند برای همه طرف‌های بازار منافع‌آفرین باشد. واردکننده از فعالیت شفاف و قانونی منتفع می‌شود، دولت از محل عوارض و مالیات درآمد کسب می‌کند، مصرف‌کننده به کالای مشخص با خدمات پس از فروش دسترسی خواهد داشت و تولیدکننده داخلی نیز در یک فضای رقابتی، انگیزه بیشتری برای افزایش کیفیت و بهره‌وری پیدا می‌کند.

فدایی در پایان تاکید کرد: مسئله اصلی صنعت لوازم خانگی امروز فقط «واردات یا عدم واردات» نیست، بلکه باید مجموعه‌ای از سیاست‌های تولید، واردات، تامین مواد اولیه و حمایت از مصرف‌کننده به شکل هماهنگ دیده شود. در شرایطی که بازار با رکود و کاهش قدرت خرید مواجه است، افزایش مداوم هزینه‌های تولید از یک سو و محدودیت دسترسی مصرف‌کننده به کالاهای متنوع از سوی دیگر، می‌تواند فشار بیشتری بر بازار وارد کند. ادامه این روند در نهایت نه‌تنها مصرف‌کننده، بلکه تولیدکننده داخلی را نیز با چالش‌های جدی‌تری مواجه خواهد کرد.

 ویدئو
